

Oneerlijke concurrentie

Een onderzoek naar hoe de Indiase textielindustrie haar positie als marktleider verloor aan de Britse textielindustrie tussen 1700 en 1947

Jonas Salomons

3478912

8125 woorden

Inhoudsopgave

3. Inleiding

6. Theoretisch Kader

9. Methodologie

12. Resultaten

12. De Indiase textielindustrie en het eerste contact met Europese handelaars

13. De textielindustrie in Coromandel tot 1760

14. De textielindustrie in Bengalen tussen 1680 en 1760

16. De opkomst van de Britse textielindustrie in de achttiende eeuw

17. 1760-1858: India onder de EIC

18. 1858-1947: India onder de Britse regering

20. Conclusie

Inleiding

Met het boek *The Great Divergence: China, Europe, and the Making of the Modern World Economy* bracht Kenneth Pomeranz in 2000 een van de belangrijkste thema's binnen de economische geschiedenis naar voren. Dit was het verschil tussen het economische succes van Europa (en dan specifiek: West Europa of Groot Brittannië) en, in zijn geval, China, een niet-Europees land. In zijn boek wijst hij erop dat veel economische theorieën, met als belangrijkste voorbeelden die van Joseph Schumpeter en later Douglass North, gericht zijn op bijvoorbeeld westerse financiële en wettelijke instituties.

Deze theorieën beargumenteren hoe instituties voor een beter klimaat zouden zorgen om te investeren of richten zich op technologische vooruitgang en hoe die kon plaatsvinden. Instituties worden gedefinieerd door North als de regels van het 'spel' in een samenleving. Of anders gezegd: de door mensen opgelegde beperkingen die menselijke interactie bepalen en vormgeven.¹ Pomeranz probeerde een meer genuanceerde theorie te creëren door zoveel mogelijk aspecten te bestuderen en te laten zien hoe die Europese landen voordeel opleverden. In zijn geval met een focus op interregionale connecties tussen Europa en vooral China²

Het werk van Pomeranz werd gevolgd door een hernieuwde aandacht voor het verschil tussen de economische ontwikkeling van het Westen en die van de rest van de wereld. Een belangrijke vraag hierin was waarom de 'rest' het Westen niet bij kon houden toen landen zoals Groot Brittannië en de Nederlanden een extreme economische groei doormaakten tijdens de Industriële Revoluties.³ 'Klassieke' theorieën zoals die van North die instituties bestudeerden waren nog steeds waardevol, en waren ook zeker nog bruikbaar in het bestuderen van de kloof tussen het Westen en de rest van de wereld. Wel was, en is, het, omdat ze grotendeels gebaseerd zijn op onderzoek in het Westen⁴ (de Verenigde Staten en West Europa) belangrijk ze aan te vullen op basis van bijvoorbeeld toetsing in niet-westerse economieën.

Een voorbeeld van hoe geprobeerd is een traditioneel beeld van India, de regio die dit essay zal bestuderen, aan te passen is een artikel van Prasanna Parthasarathi in *Past & Present* 'Rethinking Wages and Competitiveness in the Eighteenth Century: Britain and South India' uit 1998. Hij bestudeerde een van de gebruikelijke theorieën over het ontstaan van de Industriële Revolutie. Het feit dat de lonen in Groot Brittannië erg hoog waren leidde er volgens veel economische historici toe dat er wel innovatie plaats moest vinden. Anders was het onmogelijk voor Groot Brittannië om te kunnen concurreren met de Indiase textielindustrie, die te maken had met veel lagere lonen. Hij trekt een gevolg van deze

¹ Douglass C. North, *Institutions, Institutional Change, and Economic Performance* (Cambridge, 1990), 3.

² Kenneth Pomeranz, *The Great Divergence: China, Europe, and the Making of the Modern World Economy* (2000).

³ Geoffrey Jones, *Entrepreneurship and Multinationals: Global Business and the Making of the Modern World* (2013), 13-14.

⁴ Zoals bijvoorbeeld Alfred D. Chandler, *Scale and Scope: The Dynamics of Industrial Capitalism* (2004).

lagere kosten, het feit dat de arbeiders in de Indiase textielindustrie dus ook armer zouden zijn, in twijfel. Hij concludeert uiteindelijk dat Indiase wevers inderdaad minder verdienden, maar wijst erop dat de dagelijkse kosten van leven in India ook lager waren. Daarom zou het beeld van straatarme Indiase wevers dus aangepast moet worden.⁵ Onderzoeken zoals dat van Parthasarathi tonen aan dat traditionele theorieën zeker goed bruikbaar kunnen zijn, maar dat het belangrijk is ze te blijven toetsen en te nuanceren.

Dit essay zal de ontwikkeling van de textielindustrie in de regio die nu India is onderzoeken. De reden hiervoor is dat voor de eerste Industriële Revolutie in de tweede helft van de achttiende eeuw India 's werelds grootste textielfabrikant was.⁶ Na de eerste Industriële Revolutie nam Groot-Brittannië deze positie aan het eind van de achttiende eeuw over. Na de onafhankelijkheid in 1947 groeide het aandeel van India op de globale textielmarkt weer tot het tegenwoordig na China de grootste exporteur van textiel is.⁷ In de geschiedenis van het subcontinent India was de textielindustrie in de regio tot de Britse dominantie altijd de grootste en belangrijkste ter wereld. Indiase textiel was als handelswaar van Oost-Afrika tot in Japan zeer gewild en was dus voor verschillende regio's in India verreweg het belangrijkste exportproduct. Hierdoor is het interessant om te onderzoeken hoe de Britse textielindustrie de markt over kon nemen en wat voor gevolgen dit voor India had.

De hoofdvraag die dit essay zal proberen te beantwoorden zal zijn: Wat zijn de belangrijkste oorzaken van de *great divergence* tussen de Britse en Indiase textielindustrieën die ontstond tussen de zeventiende en twintigste eeuw? Daarnaast zal ook aandacht besteed worden aan hoe deze Indiase wevers en handelaars beïnvloedden. Deze periode lijkt lang, maar het doel is niet een gedetailleerde casestudie te geven, maar juist om te zoeken naar invloeden en veranderingen over een langere periode. Het onderzoek zal wel het gebied dat onderzocht zal worden beperken tot Coromandel, grofweg de kust in het zuidoosten van India, en Bengalen, in het oosten van India. Deze regio's waren twee van de belangrijkste centra van textielindustrie in de geschiedenis van India. Daarnaast zijn ze wat betreft oppervlakte beter te vergelijken met Groot-Brittannië en bestond India als natie nog niet (hoewel een groot deel van het huidige India onder het Mogolrijk viel). Bovendien waren dit ook de regio's waar de EIC (de Britse East India Company) als eerste meer macht kreeg.

De belangrijkste punten die onderzocht zullen worden zijn ten eerste de wettelijke en financiële instituties die veel invloed hadden op de textielindustrie. Daarnaast zal de invloed van de kolonisatie van de Britten en het monopolie op zee, en daarmee op de

⁵ Prasannan Parthasarathi, 'Rethinking Wages and Competitiveness in the Eighteenth Century: Britain and South India,' *Past & Present* 158 (1998): 81-82.

⁶ Stephen Broadberry en Bishnupriya Gupta, 'Lancashire, India, and Shifting Competitive Advantage in Cotton Textiles, 1700-1850: The Neglected Role of Factor Prices,' *The Economic History Review* 62(2) (2009): 279.

⁷ 'India's Position in World Textile Economy,' Confederation of Indian Textile Industry, laatst bezocht op 6 mei 2016, <http://txcindia.gov.in/html/compendiuminter08-09/T-001.pdf>.

handel, dat ze steeds meer kregen bestudeerd worden. Zeker in vergelijking met westerse landen die nooit gekoloniseerd zijn is kolonisatie een belangrijk punt van verschil wat niet mag ontbreken in het zoeken naar redenen voor verschillen in economische ontwikkeling. Een derde punt dat een grote rol speelt in literatuur over dit onderwerp is de ongelijkheid in technologische ontwikkeling, de gevolgen hiervan zullen daarom ook onderzocht worden. Centraal binnen het onderzoek zal de rol van de wevers en handelaars in Coromandel en Bengalen staan en het effect dat de bovenstaande thema's hadden op deze mensen.

Theoretisch kader

Het onderzoek zal grotendeels gebaseerd zijn op en proberen bij te dragen aan twee verschillende theorieën. De eerste is waarschijnlijk de meest fundamentele theorie binnen de geschiedenis van ondernemerschap en richt zich op instituties. Belangrijke auteurs die hier een duidelijk werk over hebben geschreven zijn Douglass North, met zijn boek uit 1990 *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, en Joseph Schumpeter die ongeveer een halve eeuw eerder al het boek hierover schreef *The Nature and Essence of Economic Theory*. De tweede theorie waar dit onderzoek op voortbouwt is die van Kenneth Pomeranz die ook al genoemd werd in de inleiding. Hieronder zullen beide theorieën nader toegelicht worden.

Hoe ondernemerschap en, in het verlengde daarvan, de economie, zich ontwikkelen wordt volgens historici die ondernemerschap onderzoeken sterk beïnvloed door de verschillende instituties die aanwezig zijn in de betreffende samenleving. Een van de eerste en bekendste wetenschappers die onderzoek deden naar de geschiedenis van ondernemerschap was Joseph Schumpeter (1883-1950). Met zijn aandacht voor het effect dat financiële instituties hadden op ondernemers en innovatie⁸ beïnvloedde hij veel latere historici van ondernemerschap, die veelal instituties een belangrijke rol lieten spelen in hun onderzoek.

Douglass North creëerde in zijn werk een duidelijk theoretisch kader voor het gebruik van instituties als begrip in wetenschappelijk onderzoek. North noemt instituties het raamwerk waarbinnen menselijke interactie plaatsvindt. De belangrijkste rol van instituties is stabiliteit en zekerheid brengen in deze interactie. Dit door regels op te leggen, maar ook door verwachtingen mogelijk te maken. Voor de hand liggende voorbeelden die North gebruikt voor instituties zijn wetten en contracten, maar hij geeft ook aan dat instituties informeel kunnen zijn. Bij informele instituties kan bijvoorbeeld worden gedacht aan gedragsnormen in een bepaalde samenleving.⁹

Instituties zijn dus vrijwel alles wat de onderzochte persoon of de onderzochte regio beïnvloed(de), zoals bijvoorbeeld educatie (de hoeveelheid, maar ook het niveau), het sociale milieu van de ondernemer of de geografische locatie van een gebied. North merkt nog op dat instituties niet verward moeten worden met organisaties, de twee kunnen namelijk op elkaar lijken. Organisaties, waarbij North bijvoorbeeld politieke partijen, scholen en vakbonden noemt, zorgen ook voor een bepaalde structuur binnen menselijke interactie. Ze zijn echter anders in de zin dat ze aan de ene kant gevormd worden binnen en als gevolg van instituties en aan de andere kant de instituties beïnvloeden. Instituties noemt hij in zijn analogie met sport de spelregels, terwijl de organisaties de spelers zijn.¹⁰

Hoewel het doel van dit essay deels is om verdere verklaringen voor economische

⁸ Joseph Schumpeter, *The Nature and Essence of Economic Theory* (2010), 416-418 (vertaling door Bruce A. McDaniel).

⁹ North, *Institutions*, 4.

¹⁰ North, *Institutions*, 5.

ontwikkeling te zoeken dan slechts instituties zullen met name twee instituties toch een belangrijke rol spelen. Allereerst, misschien wel het meest voor de hand liggend ook, zijn officiële, wettelijke instituties. Zoals hierboven ook al genoemd bij North kunnen wetten een grote rol spelen in ondernemerschap. Het zijn eigenlijk ook vrij letterlijk instituties die gecodificeerd zijn en waar mensen van bovenaf aan gehouden worden. In het geval van de Indiase textielindustrie zijn een goed voorbeeld van wettelijke instituties die een grote invloed hadden op de industrie de wetten die in de achttiende eeuw door de EIC werden ingevoerd in gebieden die ze bestuurden en betrekking hadden op productiequota. Deze wetten dwongen wevers in Bengalen en later Coromandel verreweg het grootste deel van hun textiel te verkopen aan de Britten. Dit was meestal voor een lagere prijs dan de Fransen en Nederlanders ervoor zouden betalen.¹¹

Het tweede type institutie waar North veel aandacht aan besteed is het financiële type. Financiële instituties gaan over hoe de ondernemer aan zijn geld komt. Hierdoor worden innovatie en ondernemerschap vanzelfsprekend gestimuleerd wanneer financiële instituties gunstig zijn en het dus makkelijker is voor de ondernemer om investeringen te krijgen en te doen. In India bestond er op dit gebied bijvoorbeeld een systeem van contracten. Binnen dit systeem stond vast dat wevers van een handelaar een som geld vooruitbetaald konden krijgen waarna ze verplicht waren voor een bepaalde datum een vastgestelde hoeveelheid textiel te leveren.¹² Dit maakte grootschalige handel in textiel mogelijk, omdat het alle partijen voorzag van zekerheid. Zo kon de handelaar grotere investeringen doen en kon de wever efficiënter werken aan grotere partijen textiel.

Het moge duidelijk zijn dat de scheiding tussen verschillende types instituties vaag kan zijn en dat bijvoorbeeld dit systeem van contracten ook overlap vertoonde met een wettelijke institutie. Later zal duidelijk worden dat instituties als educatie, sociale contacten en cultuur ook een rol spelen in de ontwikkeling van de economie en de textielindustrie, maar de belangrijkste twee types voor dit onderzoek zijn de hierboven genoemde. Dit is ook omdat dit de twee instituties zijn waar de Britten het meeste invloed op hadden. Dit maakt ze het interessantst in combinatie met onderzoek naar de gevolgen van kolonialisme.

De theorie van Kenneth Pomeranz gaat niet tegen het gebruik van instituties in. Pomeranz probeert wel theorieën die zich uitsluitend baseren op onderzoek naar instituties in West Europa en de Verenigde Staten te nuanceren en uit te breiden. Zijn belangrijkste kritiepunten hebben allemaal te maken met zijn idee dat veel bestaande literatuur het onderwerp niet breed genoeg onderzoekt. Het duidelijkste voorbeeld hiervan is zijn eerste argument dat veel onderzoekers zich uitsluitend richten op vrije marktwerking en kapitalisme. Hierbij zegt hij dat ze het belangrijke punt dat niet alle markten helemaal vrij waren en dat het feit dat Europeanen bijvoorbeeld in overzeese gebieden de bevolking

¹¹ Prasannan Parthasarathi, *The Transition to a Colonial Economy: Weavers, Merchants and Kings in South India, 1720-1800* (Cambridge 2004), 90.

¹² K.N. Chaudhuri, *The Trading World of Asia and the English East India Company 1660-1760*, (Cambridge, 1978), 256.

onder slechte omstandigheden dwongen goedkoop te produceren over het hoofd zien.¹³ Voor dit essay is dit zeer relevant, en de manier waarop de EIC wevers dwong hun textiel goedkoper te verkopen dan op de vrije markt zou gebeuren zal nog besproken worden.

Twee andere belangrijke kritiekpunten die hij noemt lijken wel een beetje op elkaar. Ten eerste beschrijven veel onderzoekers Europa als een plek waar speciale omstandigheden heersten die ertoe leidden dat het continent op een bijzonder pad raakte dat wel moest leiden tot economisch succes. Pomeranz gaat hier tegenin en probeert aan te tonen dat Europa en plekken in Azië in veel gevallen vergelijkbaar waren.¹⁴ Ten tweede constateert hij problemen met het definiëren van geografische locaties. Vaak wordt gesproken over ‘Europa’, terwijl er eigenlijk een kleiner gebied onderzocht is, zoals in het geval van de Industriële Revolutie: Groot Brittannië. Het gebruik van de namen van moderne naties noemt hij ook als probleem. Ten eerste omdat deze meestal niet overeenkomen met de eventuele politieke eenheden die bestonden¹⁵ en ten tweede omdat ze voor een scheve vergelijking zorgen. Wat betreft economische kracht, inwonersaantal en grootte is het veel logischer om Groot Brittannië te vergelijken met Coromandel dan met bijvoorbeeld heel China.¹⁶

Met als doel traditionele economisch-historische theorieën te verbeteren door naar andere aspecten dan alleen instituties en marktwerking te kijken, zoals met name de interregionale interacties tussen verschillende gebieden, schreef Kenneth Pomeranz zijn werk. Hij beperkt zich niet alleen tot China, maar ziet de noodzaak van een afbakening in zijn werk wel in, dus het is wel de regio waar zijn focus ligt. Dit essay zal door ook naar meer dan alleen de markt en instituties te kijken de regio's Coromandel en Bengalen in India onderzoeken om zo de literatuur over de *great divergence* verder uit te breiden.

¹³ Pomeranz, *the Great Divergence*, 5.

¹⁴ Pomeranz, *The Great Divergence*, 16.

¹⁵ Voor dit essay kan het Mogolrijk, waar Bengalen en Coromandel onder vielen tot de overheersing van de EIC, beschouwd worden als de politieke eenheid die het dichtst overeenkwam met het huidige India. De twee zijn echter niet hetzelfde en verschillen zowel geografisch als cultureel van elkaar.

¹⁶ Pomeranz, *The Great Divergence*, 7.

Methodologie

Het onderzoek zal opgedeeld worden in drie periodes: de pre-koloniale periode (tot grofweg 1760), de periode van overheersing door de EIC en de periode waarin de Britse regering het bestuur van India overnam van de EIC (1858-1947). Deze periodisering van de geschiedenis van India wordt niet door alle literatuur gebruikt, Veel auteurs zien ook de periode waarin de EIC de regio bestuurde als pre-koloniaal bijvoorbeeld. Toch, omdat voor dit onderzoek de gevolgen van de sterke verschillen in bestuurlijk beleid tussen de periodes relevant zijn, is gekozen voor de bovenstaande periodisering. De gebruikte opdeling van periodes is natuurlijk niet geheel uniek aan dit essay, want veel auteurs zien de periode rond 1760, toen de EIC in feite de baas werd in Bengalen, wel als een omslagpunt in de Britse positie in bijvoorbeeld de handel.¹⁷

Binnen deze drie periodes zal het onderzoek, dat op secundaire literatuur gebaseerd zal zijn, zich primair richten op de regio's Bengalen en Coromandel. Coromandel was aan het begin van de onderzochte periode waarschijnlijk de regio met de grootste en sterkste textielindustrie te wereld. Daarnaast bleef het ook tijdens de Britse overheersing relevant. Bengalen was ook een regio met een sterke textielindustrie, al kwam het later op dan Coromandel, en was de plek waar de EIC als eerste officiële politieke zeggenschap kreeg. In sommige, vooral latere, periodes en zullen de verschillen tussen regio's kleiner zijn, daar zal het onderzoek minder differentiëren tussen de regio's.

Om de gevolgen van de verschillende invloeden op de Indiase textielindustrie in latere periodes te kunnen contextualiseren zal eerst een algemeen beeld geschetst worden. Hierbij zal begonnen worden met een analyse van de handelsstructuur rond de Indische Oceaan. Vervolgens zal beschreven worden hoe de traditionele textielindustrie in Coromandel en Bengalen gestructureerd was. Hiervoor zijn verschillende bronnen gebruikt die op basis van verschillende types data samen een zo compleet mogelijk beeld vormen. Ten eerste is door Om Prakash¹⁸ op basis van exportcijfers uit archieven van onder andere de VOC (Nederlandse Verenigde Oost-Indische Compagnie) en de EIC onderzoek gedaan naar de grootte van de productie in verschillende regio's. Aangezien een groot deel van de textiel bedoeld was voor de handel is dit een goede methode.

Voor het onderzoeken van de demografische structuur binnen de textielindustrie zijn twee bronnen die verschillende aspecten op basis van archiefonderzoek hebben onderzocht gebruikt. Ten eerste heeft Prasannan Parthasarathi¹⁹ op basis van overheidsdocumenten uit de achttiende en negentiende eeuw onderzoek gedaan naar welk deel van de totale beroepsbevolking werkzaam was in de textielindustrie. Ian C. Wendt onderzocht, ook op basis van regionaal archiefonderzoek, hoe de rolverdeling binnen de textielindustrie van

¹⁷ Om Prakash, *The New Cambridge History of India: European commercial enterprise in pre-colonial India* (Cambridge, 2008), 269.

¹⁸ Prakash, *The New Cambridge History of India*, 175-210 en Om Prakash, *The Dutch East India Company and the Economy of Bengal, 1630-1720* (Princeton, 2014), 75.

¹⁹ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 10-14.

Coromandel was. Hierbij onderzocht hij het aandeel dat mannen en vrouwen binnen de verschillende aspecten van het productieproces hadden.²⁰

De rol van wettelijke en financiële instituties op de textielindustrie is lastig met kwantitatieve data te onderzoeken. Hiervoor wordt dus een werk van K.N. Chaudhuri²¹ gebruikt waarin hij aan de hand van informatie uit brieven en dagboeken van EIC-medewerkers onder andere deze rol onderzoekt. Hij beschrijft het contractuele systeem van vooruitbetalingen waar wevers mee gefinancierd werden en hoe wevers en handelaars wettelijk beschermd waren op financieel gebied.

Voor de invloed van politieke (in)stabiliteit op wevers wordt ten slotte nog een artikel van David Washbrook gebruikt waarin verschillende secundaire bronnen over het onderwerp gebruikt zijn om migratie en mobiliteit te beschrijven.²² Daarnaast is in het eerdergenoemde boek *The New Cambridge History of India: European commercial enterprise in pre-colonial India* van Om Prakash ook een hoofdstuk besteed aan de overgang naar een Brits bestuur aan het einde van de achttiende eeuw. Op basis van brieven uit EIC- en VOC-archieven uit deze periode beschrijft Prakash de politieke situatie en overname van Bengalen door de EIC.²³

Voor het onderzoek verder gaat naar de koloniale periode wordt eerst kort de opkomst van de Britse textielindustrie beschreven. Dit valt weliswaar buiten het hoofdonderwerp, maar heeft zo'n grote invloed gehad op de Indiase textielindustrie dat hier toch voor gekozen is. Om te laten zien hoe de Britse textielindustrie op kon komen ondanks de concurrentie van de sterke Indiase textielindustrie zijn met name twee onderzoeken gebruikt. Het eerste onderzoek is van Stephen Broadberry en Bishnupriya Gupta. Zij laten ten eerste aan de hand van import- en exportcijfers van textiel in Groot Brittannië de enorme groei zien. Daarnaast wijzen ze op de grote invloed van protectionistische wetten in Groot Brittannië als reden waardoor de Britse textielindustrie op een veilige manier kon groeien in de achttiende eeuw.²⁴

Het tweede onderzoek laat zien op basis van handelscijfers per textielsoort en op basis van motieven en thema's in de ontwerpen van textielproducten dat de Britse textielindustrie de Indiase textielindustrie in de gaten hield en nadeed. Op basis van archiefmateriaal, voorwerpen uit musea en andere onderzoeken naar textielontwerpen

²⁰ Ian C. Wendt, 'Four Centuries of Decline? Understanding the Changing Structure of the South Indian Textile Industry,' in *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello (Leiden, 2009), 193-215.

²¹ Chaudhuri, *Trading World of Asia*, 237-275.

²² David Washbrook, 'The Textile Industry and the Economy of South India, 1500-1800,' in *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello (Leiden, 2009), 173-191.

²³ Prakash, *The New Cambridge History of India*, 268-314.

²⁴ Broadberry en Gupta, 'Shifting Competitive Advantage', 284-285.

beargumenteed Riello dat een deel van het succes van de Britse textielindustrie te danken is aan dat ze van de Indiase textielindustrie probeerde te leren.²⁵

De belangrijkste focus van het onderzoek naar de koloniale periodes is de invloed van het Britse bestuur op de textielindustrie. Het grootste deel van de hier gebruikte informatie komt uit onderzoeken gedaan op basis van archiefmateriaal. Voor de periode waarin de EIC de macht had zijn het eerder genoemde boek van Parthasarathi²⁶ en een artikel van Om Prakash, 'From Market-Determined to Coercion-Based: Textile Manufacturing in Eighteenth-Century Bengal'²⁷, gebruikt. Op basis van archiefstukken van de EIC beschrijven zij de inkringing van de macht van wevers en handelaars in Bengalen en Coromandel. Gebruikte archiefstukken zijn onder andere brieven, maar ook verslagen van klachten van wevers en handelaars en instructies over de handhaving van wetten en de straffen die op overtreding stonden. Aan de hand hiervan worden vooral de invloed van wettelijke instituties op de Indiase ondernemers onderzocht.

De periode na 1858 wordt met name aan de hand van twee werken van Tirthankar Roy²⁸ en een werk van Sumit K. Majumdar²⁹ bestudeerd. Zij onderzoeken de invloed van de nieuwe Britse regering op onder andere de Indiase textielindustrie aan de hand van een combinatie van secundaire literatuur en verslagen uit het begin van de twintigste eeuw. Vergeleken met de periode van EIC-bestuur beschrijven zij een enorme groei in vrijheid die leidde tot investeringen in technologie. Dit leidde vervolgens tot nieuwe groei van de textielindustrie wat sinds de achttiende eeuw eigenlijk niet meer was gebeurd.

Ten slotte wordt er aan het eind van de bespreking van de periode 1858-1947 nog aandacht besteed aan de keerzijde van het technologische succes en de vrije markt. Op basis van de onderzoeken van Wendt, Roy en Majumdar wordt ook kritisch gekeken naar gevolgen van de verschuiving van kapitaal naar een elite binnen de textielindustrie en naar de gevolgen van mechanisatie van een groot deel van het productieproces voor met name vrouwen.

²⁵ Giorgio Riello, 'The Indian Apprenticeship: The Trade of Indian Textiles and the Making of European cottons,' in *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello (Leiden, 2009), 346.

²⁶ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 78-100.

²⁷ Om Prakash, 'From Market-Determined to Coercion-Based: Textile Manufacturing in Eighteenth-Century Bengal,' in *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello (Leiden, 2009), 217-251.

²⁸ Tirthankar Roy, *Traditional Industry in the Economy of Colonial India* (Cambridge, 2003), 68-92 en Tirthankar Roy, *Rethinking Economic Change in India: Labour and livelihood* (Routledge, 2005), 24.

²⁹ Sumit Kumar Majumdar, *India's Late, Late Industrial Revolution: Democratizing Entrepreneurship* (Cambridge, 2012), 41-99.

Resultaten

De Indiase textielindustrie en het eerste contact met Europese handelaars

Voordat de Nederlandse VOC en de Britse EIC opgericht werden aan het begin van de zeventiende eeuw en ze een steeds grotere rol begonnen te spelen in India bestond er al een uitgebreid handelssysteem in de regio. De textielindustrie en de handelaars uit India speelden hier een belangrijke rol in. Al tijdens de Middeleeuwen was Indiase textiel, met name die geproduceerd in Gujarat en aan de kust van Coromandel, zeer gewild in de regio. Van de oostkust van Afrika tot zelfs in China en Japan was dit de belangrijkste Indiase koopwaar. Doordat het relatief goedkoop was, in grote hoeveelheden geproduceerd kon worden en van goede kwaliteit was kreeg de textiel een goede reputatie en werd het geruild voor bijvoorbeeld kruiden, paarden, verschillende soorten metaal en edelstenen. De grote vraag naar Indiase textiel zorgde andersom ook voor een zekere garantie voor mensen werkzaam in de textielsector. Daardoor kon deze industrie sterker en meer gespecialiseerd worden.³⁰

Toen de Europeanen vanaf de zestiende en zeventiende eeuw steeds meer betrokken raakten bij deze regionale handel namen ze in feite een (steeds groter wordend) deel van een bestaand handelssysteem over, waarbinnen textiel een grote rol bleef spelen. Indonesische handelaars die kruiden aanboden waren bijvoorbeeld vooral geïnteresseerd in textiel uit India. Dit betekende dat Europeanen die op zoek waren naar kruiden voor hun thuismarkt eerst textiel in India moesten kopen, in ruil voor bijvoorbeeld zilver. Op deze manier was de regionale handel voor de textielindustrie in gebieden zoals Coromandel en Bengalen eigenlijk de belangrijkste financiële institutie. Het zorgde voor een constante vraag naar textiel en een constante, min of meer betrouwbare bron van inkomsten.

Hoewel de Europeanen in eerste instantie vooral geïnteresseerd waren in specerijen, en textiel dus meer gebruikten als tussenproduct om aan specerijen voor hun thuismarkt in Europese steden te komen, groeide de interesse in Indiase textiel in Europa ook vanaf de zeventiende eeuw. De handel tussen Lissabon en Goa (de Portugese thuisbasis in het westen van India) was in 1622 nog steeds vijftien keer kleiner dan de interregionale handel in Azië en stelde in vergelijking hiermee dus niet zoveel voor.³¹ In de tweede helft van de zeventiende eeuw was dit beeld sterk veranderd. Ruim dertig procent van de textielexport van de VOC in Coromandel, op dat moment waarschijnlijk de regio die het meeste textiel produceerde, was bedoeld voor Europa. Dit liet zien dat er een enorme groei in interesse was in Europa voor Indiase textiel.³² Aan de ene kant was dit positief voor de Indiase textielindustrie, omdat het voor een grotere vraag zorgde, maar aan de andere kant betekende het ook het begin van de, vooral Britse, concurrentie in textielproductie die vooral vanaf de achttiende eeuw steeds serieuzer werd.

³⁰ Prakash, *The New Cambridge History of India*, 12-13.

³¹ Prakash, *The New Cambridge History of India*, 49.

³² Prakash, *The New Cambridge History of India*, 184.

De textielindustrie in Coromandel tot 1760

Voor de groeiende invloed en overheersing van de Engelsen was de textielindustrie in Coromandel zeer gespecialiseerd en gebaseerd op familiebedrijven. Natuurlijk geen bedrijven in de hedendaagse zin, maar de textielproductie was niet centraal georganiseerd. Over het algemeen werd het werk in de sector gedaan in huishoudens die zich op een bepaalde tak van de productie van textiel focusten. Er bestonden weversfamilies, die hun eigen weefgetouwen bezaten, maar het spinnen, het verven, het wassen en natuurlijk de handel werden allemaal door verschillende groepen gedaan. Dit kon binnen dezelfde familie zijn, maar verschillende familieleden specialiseerden zich dan over het algemeen in verschillende taken. Daarnaast waren er ook mensen die hun inkomen aanvulden in periodes van droogte bijvoorbeeld met weven. Aangezien katoen, de grondstof voor verreweg de belangrijkste textielsoort in Coromandel tot en met de achttiende eeuw, altijd geïmporteerd kon worden.³³

Het weven, vervoeren en verhandelen van het textiel werd in principe door mannen gedaan. Het plukken, schoonmaken en spinnen van de katoen, wat deels parttime of seizoensgebonden werk was, werd meestal door vrouwen gedaan.³⁴ In weversfamilies, die dus weven als enige inkomstenbron hadden, hielp de hele familie mee in het weefproces. Terwijl de man aan het weven was waren zijn vrouw en kinderen het garen aan het voorbereiden. Op deze manier kon hij zodra hij klaar was met het stuk waar hij mee bezig was direct kon beginnen aan het volgende stuk textiel. Zoons werden thuis zelf opgeleid tot wevers, terwijl dochters zich bleven richten op de voorbereiding (het scheren, op maat maken en klaarmaken van de spoelen) van het garen.³⁵

Financieel was de textielindustrie gebaseerd op vooruitbetalingen waarmee de wevers zelf hun materiaal konden inkopen (anders dan in Europa in deze tijd, waar het gebruikelijker was eindproducten voor ruwe materialen te ruilen, niet voor geld). Dit zorgde ervoor dat de wevers op tijd nieuwe materialen konden kopen en ze hun productie gaande konden houden, wat de productiviteit ten goede kwam. Misschien nog wel belangrijker voor de positie van de wever in de samenleving betekende dit systeem van vooruitbetalingen dat wevers een sterke positie hadden ten opzichte van handelaars, die het grootste risico namen met hun investering. Daarnaast konden wevers die goedkoop materialen wisten in te kopen zo meer winst maken. Wel moet gezegd worden dat de handelaar niet geheel onbeschermd was, wettelijk was de wever na een vooruitbetaling verplicht zijn deel van het contract na te komen. Toch was het systeem wel in het voordeel van de wevers en leverde het ze veiligheid en een vorm van macht op.³⁶

Een derde reden waarom wevers een sterke positie binnen de textielindustrie hadden, naast dat de vraag enorm was en ze een gunstige regeling voor financiering hadden, was dat

³³ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 10.

³⁴ Wendt, 'Four Centuries of Decline?', 205-209.

³⁵ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 13-14.

³⁶ Chaudhuri, *Trading World of Asia*, 256.

ze erg mobiel waren. Ondanks dat sommige wevers veel geld verdienden leefden de meeste wevers sober en konden ze dus relatief makkelijk migreren. Hun werktuigen waren makkelijk te vervoeren en zelfs hun weefgetouwen waren licht en makkelijk uit elkaar te halen, wat migratie makkelijk maakte.³⁷ Naast dat wevers makkelijk naar gebieden konden reizen met gunstige katoen- en textielprijzen gebruikten ze hun mobiliteit ook om te vluchten voor bijvoorbeeld oorlog en hongersnood. Vanaf het einde van de zeventiende eeuw, en gedurende de achttiende eeuw, verplaatste mede vanwege oorlogen tussen verschillende regionale heersers een groot deel van de textielindustrie zich naar Bengalen.³⁸

De textielindustrie in Bengalen tussen 1680 en 1760

In veel opzichten leek de textielindustrie in Bengalen veel op die in Coromandel. De arbeidsverdeling binnen het productieproces en de financiering hiervan waren in feite hetzelfde. De grootste verschillen waren ten eerste het feit dat in Bengalen veel meer zijde geproduceerd werd, terwijl in Coromandel katoen het belangrijkste product was. Het andere grote verschil, interessanter voor het totale beeld van de Indiase textielindustrie, was het feit dat de Bengaalse textielindustrie in de zeventiende eeuw kleiner dan die in Coromandel. Pas tegen het eind van de zeventiende eeuw, rond 1680, begon Bengalen steeds meer Coromandel in te halen wat textielproductie betreft. Voor die tijd was de regio relatief meer gericht op de productie van voedselgewassen, met name rijst, en handelsgewassen, zoals bijvoorbeeld katoen en suikerriet.³⁹

De verplaatsing van het zwaartepunt van de textielindustrie naar Bengalen had verschillende oorzaken. Zoals eerder genoemd speelde politieke onrust in Coromandel een rol, maar het handelen van de EIC en de VOC begon rond 1700 ook een steeds grotere rol te spelen. Tot ver in de zeventiende eeuw was de relatie tussen de lokale bevolking en de Europese handelaars duidelijk geweest. De Indiase bevolking profiteerde weliswaar van de Europese handelaars, maar het waren duidelijk de Europeanen die zich in het Aziatische systeem wilden passen. Rond 1700 begonnen echter duidelijk tekens zichtbaar te worden dat vooral de VOC en de EIC een sterkere positie probeerden te krijgen in dit systeem en het systeem meer naar hun hand probeerden te zetten. Zij begonnen op den duur ook meer invloed te krijgen op de textielindustrie.

In de eerste plaats maakten de Nederlanders en Engelsen zoveel mogelijk gebruik van de monopoliepositie die ze hadden verworven in de handel. Het feit dat ze toestemming kregen om bijvoorbeeld factorijen op te zetten of zelfs vrijstelling kregen van verschillende heffingen op hun handel op sommige plekken laat zien dat hun aanwezigheid van bovenaf in India gezien werd als een positieve invloed, vooral op de economie.⁴⁰ Dit was iets dat ze steeds meer konden uitbuiten en de Europeanen probeerden de Mogolkeizer goedgezend te

³⁷ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 11.

³⁸ Washbrook, 'Economy of South India', 185 en 188.

³⁹ Prakash, *The Economy of Bengal*, 26.

⁴⁰ Prakash, *The Economy of Bengal*, 43-44.

houden. Aan het begin van de achttiende eeuw was de macht en invloed van vooral de EIC steeds beter te zien. In die periode begonnen ze zich meer op Bengalen te richten. Veel wevers volgden ze toen, deels ook omdat de Engelsen ze een vergoeding konden aanbieden voor de migratie.⁴¹ Waar de vestiging van de EIC voorheen bepaald werd door waar de wevers leefden was hier het omgekeerde te zien.

Voor de EIC was Bengalen een betere plek voor de textielhandel. Ten eerste omdat het hier veiliger was en het voedsel goedkoper (vooral vanwege de oorlogen in het zuiden), wat de prijs van de textiel ook ten goede kwam. Daarnaast was het kastesysteem hier minder een obstakel in de indeling van de samenleving dan het in Coromandel was geweest.⁴² Bovendien hadden de Britten in Bengalen van de Mogolkeizer als enige Europese macht vrijstelling gekregen van heffingen op hun handel, tegen betaling van een jaarlijkse schatting (die slechts een fractie was van de kosten die ze anders hadden gemaakt) aan de heerser zelf.⁴³

De eerste helft van de achttiende eeuw stond, vooral in Bengalen, in het teken van de opkomst van de EIC. De Britten profiteerden van de enorme groei in Europa in interesse in Indiase textiel. Dit was hun belangrijkste handel, waarin ze bovendien nauwelijks concurrentie hadden. Hun grootste concurrent, de VOC, had zich namelijk vooral op de interregionale handel in Azië gericht (waar hun overmacht de EIC min of meer had gedwongen zich op een andere markt te richten⁴⁴). Deze interregionale handel zorgde ervoor dat de totale handel van de VOC in Azië nog vrijwel de gehele eerste helft van de achttiende eeuw groter was dan die van de EIC, maar dit was aan het veranderen.⁴⁵

Het omslagpunt kwam tussen 1756 en 1765, toen de EIC in conflict raakte met de lokale heerser Siraj-ud-Daula, die zijn grootvader opvolgde als bestuurder van Bengalen. Dit liep uit op een heftig conflict en in 1756 verjoeg hij met een leger de Britten uit Fort William. Een half jaar later echter heroverden ze het fort met EIC troepen die eerder in Coromandel gestationeerd waren. In de loop van het decennium dat volgde gebruikten de Britten de overwinningen die ze boekten in het conflict en eisten steeds meer politieke macht op. Op 12 augustus 1765 leidde dit uiteindelijk ertoe dat ze door de keizer van het Mogolrijk het bestuur van Bengalen toegezegd kregen.⁴⁶ Dit was het begin van de Britse macht in India die ze vooral in de eeuw die hierop volgde langzaam uit wisten te breiden. Deze macht betekende ook dat hun economische positie ten opzichte van de VOC werd verstevigd. Dit kwam doordat het vanaf dit moment steeds makkelijker werd voor de EIC om in Bengalen, en later een steeds groter deel van India, gunstige prijzen te krijgen en afspraken te maken.

⁴¹ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 14.

⁴² Washbrook, 'Economy of South India', 185.

⁴³ Prakash, *The Economy of Bengal*, 75.

⁴⁴ Riello, 'The Indian Apprenticeship', 321.

⁴⁵ Prakash, *The New Cambridge History of India*, 268.

⁴⁶ Prakash, *The New Cambridge History of India*, 269-270.

De opkomst van de Britse textielindustrie in de achttiende eeuw

Een verschijnsel dat buiten de gebruikte periodieke indeling van dit essay valt, maar desalniettemin belangrijk is geweest voor de EIC en de Indiase textielindustrie was de opkomst van de Britse textielindustrie die begon aan het einde van de zeventiende eeuw. De productie van textiel in Groot Brittannië zelf was een minder groot probleem voor de EIC en de Indiase textielindustrie dan misschien verwacht. Het belangrijkste deel van de handel van de EIC bestond namelijk uit textielhandel van India naar Europa. Doordat de Britse productie aanvankelijk erg klein was en niet zo efficiënt en goedkoop kon produceren als de Indiase textielindustrie was dit nodig om in de grote vraag te voorzien. Pas tegen het einde van de achttiende eeuw werd de Britse textielindustrie een serieuze concurrent voor de Indiase textielindustrie. Voor de EIC betekende dit echter dat ze slechts hun leveranciers en afzetmarkten moesten aanpassen.

Op de Britse markt werd tussen 1701 en 1774 geprobeerd door verschillende invoerheffingen en zelfs verboden in te voeren de eigen industrie te steunen. Dit had echter geen effect op afzetmarkten van de EIC buiten Groot Brittannië. Ook was de grootte van de Britse textielindustrie zo beperkt, dat de export van textiel uit Groot Brittannië in de eerste helft van de achttiende eeuw nog geen bedreiging vormde voor de Indiase handel.⁴⁷ De bescherming van de Britse markt zorgde er wel voor dat de lokale industrie de ruimte kreeg om zich te ontwikkelen en te leren van de Indiase textielindustrie.⁴⁸ Dit leidde uiteindelijk tot de situatie in de negentiende eeuw, na de Industriële Revolutie, waarin de Britse textielindustrie de grootste producent van textiel in de wereld was. Aan het eind van de negentiende eeuw was zelfs meer dan de helft van de in India verkochte textiel in Groot Brittannië geproduceerd.⁴⁹

De Industriële Revolutie, die in Groot Brittannië als eerste plaatsvond, was waarschijnlijk de belangrijkste reden voor de Britse overname van de textielmarkt. De hoge arbeidskosten in Groot Brittannië stimuleerden technologische innovatie die de productiviteit per arbeider zou verhogen. Tussen 1750 en 1830 zorgden innovaties ervoor dat de Britse productie van textiel meer dan 300 keer zo groot werd.⁵⁰ India zou pas later industrialiseren, wat betekende dat Groot Brittannië de kans kreeg om de wereldwijde textielmarkt over te nemen. Voor India betekende dit niet dat de gehele textielindustrie instortte, maar het was niet meer de enorme bron van exportproducten die het ooit geweest was. In plaats van textiel werd de export van ruwe grondstoffen, zoals katoen en indigo steeds belangrijker en werd India steeds meer een afzetmarkt voor Britse textiel.⁵¹

⁴⁷ Broadberry en Gupta, 'Shifting Competitive Advantage', 284.

⁴⁸ Riello, 'The Indian Apprenticeship', 346.

⁴⁹ Broadberry en Gupta, 'Shifting Competitive Advantage', 285.

⁵⁰ Majumdar, *India's Late, Late Industrial Revolution*, 41.

⁵¹ Majumdar, *India's Late, Late Industrial Revolution*, 45.

1760-1858: India onder de EIC

Nadat de EIC in de jaren 60 van de achttiende eeuw in Bengalen de politieke macht in handen hadden gekregen begonnen de Britten deze macht te gebruiken om ook de markt verder onder controle te krijgen. Een belangrijke eerste stap die gezet werd was dat ze de Indiase tussenhandelaars die het contact tussen de wevers en de Europese handelscompagnieën waren begonnen te omzeilen. De EIC begon nu zelf vooruitbetalingen aan wevers te verstrekken, op zo'n grote schaal dat Indiase tussenhandelaars in feite uit de markt geconcurrereerd werden. Op den duur betekende dit dat Europese compagnieën de enige waren waar wevers voor vooruitbetalingen bij terecht konden. Deze nieuwe monopoliepositie van vooral de EIC verslechterde de vrijheid en macht van wevers binnen de economie enorm.⁵²

In de decennia die volgden op de overname in Bengalen breidde de EIC haar macht uit richting het zuiden en westen van India. Dit betekende dus dat ook wevers en handelaars in Coromandel steeds meer te maken kregen met nieuwe regels en de nieuwe monopoliepositie van de EIC. De combinatie van politieke en economische macht die de EIC had zorgde ervoor dat het haast onmogelijk was te concurreren met de Britten. In het verleden hadden lokale heersers altijd handelaars kunnen tegenhouden als die dreigden teveel economische macht te krijgen. Bovendien bestond er door de grote hoeveelheid individuele handelaars veel concurrentie plaats. Het einde van de achttiende eeuw zag hier een grote verandering in en de Britten konden wetten doorvoeren die hun monopoliepositie steeds verder verstevigden.⁵³

Hoe verder de EIC haar macht uitbreidde hoe strenger ze regels konden doorvoeren die de vrijheid van wevers beperkten. Aan het einde van de jaren 70 van de achttiende eeuw waren in Bengalen en in Coromandel vrijwel alle wevers verplicht te produceren voor Europese compagnieën, met verreweg het grootste aandeel voor de EIC. Een uitgebreide Britse administratie hield bij hoeveel er voor de EIC geproduceerd moest worden, slechts als aan die hoeveelheid voldaan was konden wevers hun textiel verkopen aan andere kopers. In de praktijk waren dat Engelse privéhandelaars, de Franse Indische compagnie en de VOC, die de laatsten waren die de totale dominantie van de EIC nog uitstelden tot 1800.⁵⁴

Deze administratie hield ook nauwkeurig bij hoeveel aan individuele wevers betaald was en hoeveel schuld ze hadden bij de EIC. In het verleden was het vaak mogelijk geweest voor wevers die te diep in de schulden zaten om met hun familie en weefgetouw te vluchten, maar door de grote macht en goede administratie van de Britten werd dit steeds minder mogelijk.⁵⁵ Wevers die in opstand kwamen werden onderdrukt en gestraft met boetes, opsluiting en lijfstraffen.⁵⁶

⁵² Prakash, 'From Market-Determined to Coercion-Based', 223-224.

⁵³ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 97-98.

⁵⁴ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 80-81.

⁵⁵ Parthasarathi, *Transition to a Colonial Economy*, 93.

⁵⁶ Prakash, 'From Market-Determined to Coercion-Based', 228-229.

Steeds meer wevers werden door de situatie praktisch loonarbeiders van de EIC, gedwongen door quota en schulden. De geografisch uitgebreide macht van de EIC gecombineerd met hun goede administratie beperkte ten eerste het nut van de mobiliteit van wevers. De monopoliepositie die steeds sterker werd hield daarnaast de prijzen van textiel kunstmatig laag. Ten slotte ondermijnde dit in combinatie met de steeds langere lijst aan wetten waar wevers zich aan moesten houden de machtspositie die wevers in Coromandel, Bengalen en ook andere gebieden in India tot ver in de achttiende eeuw gehad hadden. Hun status als zelfstandige ondernemers was totaal ingestort rond 1800.⁵⁷ Eigenlijk pas na 1858, onder direct Brits bestuur, kregen Indiase ondernemers weer de kans om op te komen.⁵⁸

1858-1947: India onder de Britse regering

Vanaf de overname van het bestuur van India door de Britse regering in 1858 werd de economische situatie in India eindelijk weer iets beter. De positie van aan de ene kant lokale ondernemers en wevers en aan de andere kant Britse ondernemers was nog verre van in evenwicht, maar op verschillende punten vond een positieve ontwikkeling plaats voor de lokale bevolking. Waarschijnlijk de belangrijkste positieve verandering voor wevers in India was de vrijheid en politieke stabiliteit die waar de Britten voor zorgden. Al onder de EIC was de politieke situatie in gebieden onder de compagnie stabiel geworden, maar hoe meer hun grondgebied zich uitbreidde, hoe duidelijker dit te zien was.⁵⁹

Wat wel nieuw was onder het bestuur van de Britse kroon was de grotere vrijheid voor Indiase ondernemers. Na het wegvallen van de beperkingen opgelegd door de EIC om hun eigen monopoliepositie te beschermen waren Indiase ondernemers weer vrij om te investeren.⁶⁰ Dit droeg sterk bij aan de technologische vooruitgang in de Indiase textielindustrie, die tot de eerste helft van de negentiende eeuw achter had gelopen op met name de Britse. Rijke wevers konden zelf beginnen te handelen en investeerden hun winst in de technologie van hun industrie.⁶¹ Deze investeringen leidden ertoe dat zeker na 1900 de Indiase textielindustrie sterk groeide. Tussen 1900 en 1940 werd hierdoor een groot deel van de Indiase markt terugveroverd op de Britse textielindustrie, waarvan het aandeel terug werd gedrongen van 60% naar 10% van de Indiase markt.⁶²

Bij dit positieve beeld van de textielindustrie in deze periode moeten echter wel een paar kanttekeningen gemaakt worden. Hoewel het duidelijk was dat zeker in de twintigste eeuw de Indiase textielindustrie weer steeds meer winst begon te maken was het slechts een beperkte groep wevers en ondernemers die hiervan profiteerden. Wevers die bijvoorbeeld goedkope katoenproducten produceerden moesten nog steeds heel hard werken om rond te

⁵⁷ Wendt, 'Four Centuries of Decline?', 202-203.

⁵⁸ Majumdar, *India's Late, Late Industrial Revolution*, 79.

⁵⁹ Roy, *Traditional Industry*, 4.

⁶⁰ Roy, *Rethinking Economic Change*, 24.

⁶¹ Roy, *Traditional Industry*, 74-75.

⁶² Roy, *Traditional Industry*, 78-79.

komen, of bijvoorbeeld in nieuwe fabrieken gaan werken.⁶³ Vooral rijke ondernemers die een eigen fabriek op konden zetten of wevers die duurdere zijdeproducten produceerden verdienden veel meer geld dan voorheen.⁶⁴

Door het wegvallen van de EIC, die een afnemer was geweest van enorme hoeveelheden textiel, viel ook een groot deel van de exportmogelijkheden weg voor wevers, waardoor de afzetmarkt in feite kleiner werd en een deel van de wevers failliet ging.⁶⁵ Hierdoor werden ze meestal gedwongen in de agrarische sector te gaan werken. Ook moet de bevoorrechte positie die Britse ondernemers nog steeds hadden niet onderschat worden. Hoewel de participatie van Indiase ondernemers in de textielindustrie steeds groter werd zorgde het verschil in educatie en toegang tot marktinformatie, door contacten met Groot Brittannië, tussen Britse en Indische ondernemers nog lang voor ongelijke kansen.⁶⁶

Naast dat de technologische vooruitgang binnen de textielindustrie zorgde voor een verschuiving van het kapitaal richting een steeds kleinere elitegroep vergrootte het ook de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. De eerder genoemde traditionele rolverdeling binnen wevershuishoudens die al ver voor de aankomst van de Europeanen bestond zorgde ervoor dat vrouwen ook als ze bijvoorbeeld weduwe werden toch economisch zelfstandig konden blijven. Zij konden immers het garen dat zij bijvoorbeeld sponnen ook doorverkopen aan andere wevers. Bovendien hadden ze binnen het familiebedrijf een belangrijke rol. De technologische innovatie van de negentiende en twintigste eeuw mechaniseerde in de eerste plaats werk dat voorheen door vrouwen werd gedaan.⁶⁷ Net als verschuivingen van vermogen tussen verschillende bevolkingsgroepen was ook dit verlies aan zelfstandigheid van vrouwen niet iets dat terug te zien is in groeicijfers van de textielindustrie en de economie. Toch was dit gevolg van de koloniale periode iets dat zodanig veel invloed had op veel mensen dat hij niet genegeerd kan worden.

⁶³ Roy, *Traditional Industry*, 68.

⁶⁴ Roy, *Traditional Industry*, 73.

⁶⁵ Roy, *Traditional Industry*, 92.

⁶⁶ Majumdar, *India's Late, Late Industrial Revolution*, 99.

⁶⁷ Wendt, 'Four Centuries of Decline?', 205-213.

Conclusie

Bij het zoeken naar oorzaken van de *great divergence* die Kenneth Pomeranz vaststelde tussen West Europa en de rest van de wereld zijn bij het onderzoeken van de Indiase textielindustrie een aantal resultaten naar voren gekomen. Het meest opvallende is waarschijnlijk de kolonisatie: de macht die de EIC vanaf Bengalen over vrijwel heel India wist uit te breiden door een combinatie van diplomatie en militaire macht te gebruiken. De impact die de wetten die zij invoerden die betrekking hadden op de textielindustrie en de strenge administratie ondermijnden de sterke positie die wevers voorheen gehad hadden.

Een andere oorzaak hangt sterk met de kolonisatie samen en droeg bij aan de totstandkoming hiervan. De grote macht die de EIC had in de handel en de overmacht die de Britten op zee hadden was zelfs voor Europese machten niet meer te evenaren, laat staan voor individuele Indiase handelaars en wevers. Deze onbetwiste overmacht op zee gebruikten ze om de handel en uiteindelijk het hele subcontinent over te nemen. Mede vanwege een gebrek aan organisatie onder Indiase wevers en handelaars kon de EIC, als grote georganiseerde organisatie, lange tijd haar gang gaan. Toen er tenslotte protesten werden georganiseerd was de macht van de EIC al zo groot dat ze deze protesten konden onderdrukken.

De laatste belangrijke oorzaak van de grote ongelijkheid die ontstond tussen West Europa en India is de technologische vooruitgang die in Europa, en met name Groot Brittannië, veel eerder plaatsvond. Zoals eerder beschreven groeide de Britse textielindustrie aan het einde van de achttiende eeuw enorm door technologische innovaties. Het feit dat pas ruim een eeuw later de Indiase textielindustrie een vergelijkbare modernisering kon ondergaan gaf de Britse textielindustrie de kans de grootste ter wereld te worden. Het niet kunnen moderniseren kwam ook voor een belangrijk deel doordat Indiase ondernemers niet dezelfde vrijheid hadden als Engelse ondernemers om te investeren in de technologie van Indiase bedrijven. Dit punt kan dus ook deels gezien worden als gevolg van de kolonisatie. Na modernisering in de negentiende en twintigste eeuw van de Indiase textielindustrie kon ook deze industrie eindelijk weer groeien, waardoor het tegenwoordig de textielmarkt, samen met de Chinese textielindustrie, domineert.

De drie belangrijkste oorzaken die dit essay voor de *great divergence* heeft gevonden, kolonisatie, de overmacht van de Britten op zee en de voorsprong die ze op technologisch gebied kregen, hebben uiteindelijk inderdaad bijgedragen aan een tijdelijke stagnatie van economische groei in India. De textielindustrie is als je kijkt naar productiecijfers nooit ingestort, maar is lange tijd vrijwel niet gegroeid, terwijl de Britse productie enorm groeide. Toch is het lastig te concluderen wat er gebeurd zou zijn als de Europeanen bijvoorbeeld niet het Indische subcontinent over hadden genomen, want hun aanwezigheid had ook positieve aspecten. Zo zorgden ze er bijvoorbeeld ook voor dat de potentiële markt voor Indiase wevers veel groter werd. Bovendien maakte de overheersing van de EIC en later de Britse regering een einde aan oorlogen tussen lokale heersers, wat voor de bevolking meer stabiliteit betekende, en brachten ze technologische kennis mee die

de productie uiteindelijk ten goede kwam.

Wel is er ten slotte naast een groter geworden gat tussen de westerse en Indiase economieën een ander duidelijk gevolg van de kolonisatie en technologische innovaties in de textielindustrie duidelijk geworden tijdens dit onderzoek: de veranderde verhoudingen in de Indiase samenleving. Ten eerste werden de posities van de Indiase handelaars en wevers totaal veranderd. Beide beroepen verloren veel macht en vooral zelfstandigheid door de overheersing van de Britten. De samenleving voor de komst van de EIC kende natuurlijk ongelijkheid, maar de groep wevers die om slechts een minimuminkomen te verdienen zich uit de naad moesten werken was in de twintigste eeuw relatief veel groter geworden. Met name werd ook de zelfstandigheid van vrouwen zwaar getroffen, aangezien veel technologische innovaties betekende dat hun traditionele taken in de textielindustrie geautomatiseerd werden. Deze gevolgen van de koloniale periode zijn misschien nog wel belangrijker dan de economische stagnatie van India.

Literatuurlijst:

- Broadberry, Stephen en Bishnupriya Gupta. 'Lancashire, India, and Shifting Competitive Advantage in Cotton Textiles, 1700-1850: The Neglected Role of Factor Prices.' *The Economic History Review* 62(2) (2009): 279-305.
- Chandler, Alfred D. *Scale and Scope: The Dynamics of Industrial Capitalism*. 2004.
- Chaudhuri, K.N. *The Trading World of Asia and the English East India Company 1660-1760*. Cambridge, 1978.
- Confederation of Indian Textile Industry. 'India's Position in World Textile Economy.' Laatst bezocht op 6 mei 2016. <http://txcindia.gov.in/html/compendiuminter08-09/T-001.pdf>
- Jones, Geoffrey. *Entrepreneurship and Multinationals: Global Business and the Making of the Modern World*. 2013.
- Majumdar, Sumit Kumar. *India's Late, Late Industrial Revolution: Democratizing Entrepreneurship*. Cambridge, 2012.
- North, Douglass C. *Institutions, Institutional Change, and Economic Performance*. Cambridge, 1990.
- Parthasarathi, Prasannan. 'Rethinking Wages and Competitiveness in the Eighteenth Century: Britain and South India.' *Past & Present* 158 (1998): 79-109.
- Parthasarathi, Prasannan. *The Transition to a Colonial Economy: Weavers, Merchants and Kings in South India, 1720-1800*. Cambridge, 2004.
- Pomeranz, Kenneth. *The Great Divergence: China, Europe, and the Making of the Modern World Economy*. 2000.
- Prakash, Om. 'From Market-Determined to Coercion-Based: Textile Manufacturing in Eighteenth-Century Bengal.' In *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello, 217-251. Leiden, 2009.
- Prakash, Om. *The Dutch East India Company and the Economy of Bengal, 1630-1720*. Princeton, 2014.
- Prakash, Om. *The New Cambridge History of India: European commercial enterprise in pre-colonial India*. Cambridge, 2008.
- Riello, Giorgio. 'The Indian Apprenticeship: The Trade of Indian Textiles and the Making of European Cottons.' In *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello, 309-346. Leiden, 2009.

Roy, Tirthankar. *Rethinking Economic Change in India: Labour and livelihood*. Routledge, 2005.

Roy, Tirthankar. *Traditional Industry in the Economy of Colonial India*. Cambridge, 2003.

Schumpeter, Joseph. *The Nature and Essence of Economic Theory*. 2010 (vertaling door Bruce A. McDaniel).

Washbrook, David. 'The Textile Industry and the Economy of South India, 1500-1800.' In *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello, 173-191. Leiden, 2009.

Wendt, Ian C. 'Four Centuries of Decline? Understanding the Changing Structure of the South Indian Textile Industry.' In *How India Clothed the World: The World of South Asian Textiles, 1500-1850*, redactie door Tirthankar Roy en Giorgio Riello, 193-215. Leiden, 2009.